

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA I L'ECONOMIA DELS CATALANS

XAVIER CUADRAS MORATÓ

INTRODUCCIÓ: CATALUNYA, NOU ESTAT EUROPEU?*

1. Quan ens el mirem amb la perspectiva necessària, el món aparenta estar immers ja fa temps en una dinàmica que combina dues forces que segurament són complementàries. D'una banda, de 1945 ençà s'han creat més de 120 nous estats independents, la major part dels quals són més petits que Catalunya en nombre d'habitants. D'altra banda, també és evident que el poder dels estats ha anat minvant considerablement. Les empreses transnacionals, els mercats financers sense fronteres i els organismes supranacionals condicionen i a vegades fins i tot determinen l'abast del poder real dels governs dels països independents. Els processos de globalització, gairebé per definició, és evident que tendeixen a difuminar les fronteres. A això cal afegir-hi el fet que molts estats han anat cedint una part important de la seva sobirania política en determinats àmbits a organitzacions d'àmbit supranacional. A Europa som els veritables especialistes en processos d'integració política d'aquest estil. Fins i tot la política monetària, un àmbit de sobirania tradicionalment reservat als estats, és compartida actualment a nivell europeu per un bon nombre de països.

La història ens demostra, per tant, que l'*status quo* no és un ens immutable. Ni les fronteres ni els seus efectes són sagrats. Se n'han creat de forma contínua al llarg dels darrers setanta anys. Al mateix temps, però, han perdut part de la seva rellevància, en un món més interconnectat i globalitzat que mai. Dos economistes italians, Alberto Alesina i Enrico Spolaore, van publicar fa uns anys un llibre molt recomanable en el qual explicaven les raons del creixement del nombre d'estats independents al món.¹ Segons ells, les tres forces responsables d'aquest fenomen eren: a) el procés de globalització econòmica i la creixent obertura comercial dels països; b) la disminució dels conflictes bèl·lics com a forma de resolució de les disputes a nivell internacional; i c) la generalització dels sistemes democràtics com a forma d'organització política.

Mirat des d'aquest punt de vista, potser no hauríem de sorprendre'ns davant de l'aparició de moviments polítics independentistes potents al si d'alguns països europeus. Al cap i a la fi, Europa és una societat profundament democràtica, econòmicament oberta i un dels llocs del món on la humanitat ha fet majors progressos a l'hora de resoldre els conflictes polítics de forma pacífica.

---

* Gran part de les idees contingudes en aquest article han estat desenvolupades conjuntament amb el meu col·lega de la UPF Modest Guinjoan, però en cap cas no se'l pot fer a ell responsable de la forma com jo les he expressat aquí.

---

1. Alberto Alesina i Enrico Spolaore, *The Size of Nations*. Cambridge: The MIT Press, 2003. Tot i que el llibre ha estat traduït al català, la pobra qualitat de la versió catalana la fa, en la meua opinió, de molt poc interès.

Estem a les portes de l'aparició de nous estats a Europa? No ho podem saber del cert, però sí que sembla evident que, amb major o menor força, s'articulen forces polítiques de caire independentista a alguns territoris europeus com Catalunya, Escòcia, Euskadi o Flandes.

2. La independència d'un país (Catalunya, posem per cas) és un projecte de naturalesa clarament política que només pot ser adequadament valorat amb criteris polítics. Vist així, l'únic que realment és important és que una majoria suficient de catalans decideixi de manera democràtica si és o no preferible bastir un estat propi abans que continuar formant part del projecte polític espanyol. Això no obstant, tampoc no seria gaire raonable defugir l'anàlisi de les implicacions econòmiques que tindria un projecte de tanta transcendència per al futur dels catalans. De fet, una bona part de la controvèrsia entre partidaris i detractors de la independència té com a nucli principal els arguments al voltant de la (in)viabilitat econòmica d'una Catalunya independent. Amb tot, no és un tema fàcil d'abordar al nostre país. Malgrat els esforços que es puguin fer per tractar el tema amb objectivitat i rigor, és difícil esquivar la seva forta connotació política. Segurament és inevitable, ja que sembla evident que un factor important a l'hora de recollir suports per al projecte independentista és la valoració que hom faci de les seves conseqüències sobre el benestar econòmic dels catalans.

Aquest article pretén presentar una sèrie de reflexions sobre les complexes conseqüències econòmiques que podria tenir la independència de Catalunya. Algun dels aspectes que s'hi tracten estan desenvolupats amb més detall al llibre que he publicat recentment amb en Modest Guinjoan,² però també hi ha altres qüestions que, tot i que no

són analitzades en profunditat al llibre, tenen una gran importància i no es poden deixar de banda.

La transició cap a la independència d'un país és un procés complicat i ple d'incerteses a tots els nivells. Analitzar-lo en tota la seva complexitat exigiria més espai del que dispenso aquí i, sobretot, molts més coneixements dels que tinc. En aquest article faré dos supòsits de treball, el grau de realisme dels quals es pot discutir, però que em serviran per poder ser més precís en l'avaluació d'algunes conseqüències estrictament econòmiques de la secessió.³ En primer lloc, suposaré que la independència seria el resultat d'un procés democràtic, pacífic i negociat entre els governs català i espanyol amb la intervenció de mediadors internacionals. En segon lloc, suposaré que els catalans continuarien sent membres de la Unió Europea, tal com interpreto que és la seva voluntat majoritària. No consideraré, per tant, les conseqüències econòmiques de possibles conflictes bèl·lics o d'ordre públic importants o de la no pertinença de Catalunya a la Unió Europea i la zona euro.

LES QÜESTIONS FISCALS: EL DIVIDEND DE LA INDEPENDÈNCIA

3. Aquest és un dels aspectes de les relacions econòmiques de Catalunya amb Espanya que ha estat més ben estudiat.⁴ Es pot dir que hi ha un elevat consens entre els economistes al voltant del fet que Catalunya pateix un elevat *dèficit fiscal*. El que això vol dir, de manera simplificada, és que de les activitats financeres que l'administració central de l'estat duu a terme a Catalunya (recaptació d'impostos, prestació de serveis, pagament de transferències a altres administracions, cons-

2. Modest Guinjoan i Xavier Cuadras Morató, *Sense Espanya (Balanz econòmic de la independència)*. Barcelona: Pòrtic, 2011.

3. Una anàlisi més aprofundida d'aquests supòsits es pot trobar a Guinjoan i Cuadras Morató, *Sense Espanya...* p. 30-35.

4. Més detalls i referències al voltant d'aquesta qüestió es poden trobar a Guinjoan i Cuadras Morató, *Sense Espanya...* p. 61-68.

trucció d'infraestructures, etc.) se'n deriva una transferència neta de recursos de Catalunya cap a altres territoris de l'estat.

El dèficit fiscal ha estat quantificat per a l'any 2005 tant pel govern espanyol com pel català. Sense voler entrar en els detalls del càlcul, sí que es pot afirmar que hi ha coincidència a situar la xifra al voltant del 8-9% del PIB català.⁵ En termes de comparativa internacional es pot afirmar que aquest és un nivell de dèficit molt elevat. Quasi cap regió europea, per exemple, no està subjecta a una transferència fiscal negativa d'aquesta magnitud. A més, sembla que és un dèficit de caire estructural i permanent. La mitjana per al període 2000-09 se situa en un 8,3% i les estimacions més recents el xifren al voltant del 8,4% per al 2009 (segons els càlculs de la Generalitat de Catalunya).⁶

Des d'aquest punt de vista, la independència de Catalunya tindria com a conseqüència l'eliminació d'una transferència fiscal neta permanent que se situa al voltant del 8-9% de tota la riquesa que es genera anualment a Catalunya. Evidentment això implicaria un increment de la renda disponible dels catalans de la mateixa magnitud. Ho podríem considerar el veritable *dividend* de la independència. Aquesta circumstància concreta situa Catalunya en una posició clarament avantatjosa respecte d'altres països que, com ara Escòcia o el Quebec, tenen aspiracions independentistes però al mateix temps són receptors de transferències fiscals netes per part de la resta dels territoris dels estats a què pertanyen.

4. Amb relació al tema del dèficit fiscal, val la pena fer alguna referència a un parell d'argu-

---

5. Aquesta xifra correspon als càlculs que es fan seguint l'anomenat criteri del *flux monetari*. Detalls sobre els diferents criteris que es fan servir per elaborar les balances fiscals i la conveniència d'utilitzar aquest criteri concret per a la nostra anàlisi es poden trobar a Guinjoan i Cuadras Morató, *Sense Espanya...* p. 64-65.

6. Generalitat de Catalunya (Departament d'Economia i Coneixement), *Resultat de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central (2006-2009)*. Resum. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2012.

mentacions que, tot i que són molt habituals, són bàsicament incorrectes. En primer lloc, hi ha molta gent que pensa que el dèficit fiscal es compensa amb el fet que el mercat espanyol compra a Catalunya molt més del que li ven. Segons aquesta línia de pensament una cosa va per l'altra, de manera que el dèficit fiscal i el superàvit comercial s'anul·len i Catalunya no hi surt perdent.

Això no obstant, si hi pensem amb una mica de deteniment, és prou clar que aquesta associació no té gaire sentit, ja que la naturalesa de les relacions econòmiques que determinen els saldos de les balances fiscal i comercial són completament diferents. El saldo comercial es genera en virtut de transaccions comercials mútuament beneficioses que impliquen un intercanvi voluntari entre agents econòmics residents a diferents territoris. Així, el comerç implica voluntarietat i guanys per a tots els que hi participen. En canvi, el dèficit fiscal es genera a remolc de decisions polítiques que estableixen transferències obligades de recursos a càrrec dels residents d'un determinat territori, amb motiu de l'activitat financera del sector públic central del país.

Avui dia, amb un règim comercial completament liberalitzat que garanteix l'accés al mercat espanyol d'empreses i productes d'arreu del món, la competitivitat empresarial és l'únic fonament del superàvit comercial de Catalunya. No té cap sentit pensar que l'existència d'un dèficit fiscal d'una determinada magnitud és una mena de garantia d'accés al mercat espanyol per a les empreses catalanes, inclús en el cas que aquestes no fossin prou competitives.

5. La segona argumentació que sovint es fa amb relació al tema del dèficit fiscal és la següent: és cert que, gràcies a la seva eliminació, una Catalunya independent hi sortiria guanyant un 8-9% del PIB, però tenint en compte les despeses que suposaria la construcció de l'estat propi, tot plegat no seria gaire bon negoci. Aquest raonament, molt freqüent, també és erroni perquè no té en compte que el càlcul del dèficit fiscal

ja imputa com a despeses efectuades a Catalunya un gran nombre de despeses de l'administració central, amb diferents criteris de territorialitat. Les principals excepcions són la major part de les despeses que corresponen als serveis centrals dels ministeris i els alts organismes de l'estat. Per tant, tot i que és veritat que una part del dividend de la independència caldria utilitzar-lo per finançar algunes estructures de l'estat propi, els càlculs més raonables indiquen que aquesta part no suposaria més d'un 1,5-2% del PIB.⁷

6. Per acabar aquesta secció és imprescindible analitzar, encara que sigui de forma no gaire detallada, la sostenibilitat de les finances públiques d'un hipotètic estat català independent. La primera pregunta que cal fer-se és quin seria el volum de deute públic que hauria de suportar Catalunya en el moment de la secessió. Tenint en compte el volum d'endeutament de les administracions públiques catalanes i que un acord de separació entre Catalunya i Espanya hauria d'incloure acords per a la divisió del deute de l'estat espanyol entre els dos nous estats, podem calcular que el nou estat català naixeria amb un deute públic total que se situaria al voltant del 70-75% del seu PIB. És un volum molt important, però així i tot encara estaria per sota de la mitjana actual dels països de la zona euro.⁸ En segon lloc, hauríem de preguntar-nos per les condicions en les quals aquest deute podria ser finançat als mercats internacionals. Des d'aquest punt de vista, més important que el volum total seria la consideració que el deute català mereixés per part de les agències de qualificació, que determinen en gran part els tipus

d'interès que els estats es veuen obligats a pagar per finançar-se. En aquest sentit, les agències tindrien en compte sobretot les perspectives econòmiques del país, el rigor de la seva política econòmica i, en definitiva, la seva capacitat de generar ingressos fiscals i de fer front a les obligacions concretes.

LA QÜESTIÓ COMERCIAL: ELS COSTOS DE LA SECESSIÓ

7. L'any 2005, el 54% de les exportacions de les empreses catalanes tenia com a destí el mercat espanyol. Aquesta mateixa xifra per a l'any 1987 era superior al 75%.⁹ En menys de vint anys l'expansió cap als països de la Unió Europea provocada per l'entrada al mercat comú i els processos de globalització han contribuït de manera decisiva a diversificar els mercats de destí de la producció de les empreses catalanes. Així i tot, no hi ha cap mena de dubte que el mercat espanyol continua sent un mercat clau per a moltes empreses del país. És perfectament lògic, per tant, que molts catalans es preguntin si la independència de Catalunya, pel fet que podria malmetre aquesta relació comercial tan important, no ocasionaria costos que la farien inviable des del punt de vista econòmic. De fet, aquest és un dels principals arguments que esgrimixen els qui s'oposen a la secessió per motius econòmics i és el principal objecte de l'anàlisi que vam dur a terme al nostre llibre.

8. En principi, hi ha poques raons estrictament econòmiques o empresarials per les quals un procés de secessió hagués de conduir de manera inevitable a l'alteració dels vincles comercials entre Catalunya i Espanya. Els empresaris saben millor que ningú que l'èxit de qualsevol projecte empresarial descansa en la seva

7. Càlculs efectuats per l'autor a partir de la informació continguda a Generalitat de Catalunya (Departament d'Economia i Finances), *Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-2005*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2009.

8. A títol d'il·lustració, nou països de la UE (Bèlgica, Alemanya, Irlanda, Grècia, França, Itàlia, Hongria, Portugal i el Regne Unit) tenen en aquests moments volums de deute públic superiors al 80% del seu PIB.

9. Les darreres dades corresponents al 2010, tot i que no són directament comparables a les anteriors, indiquen que el percentatge ha continuat reduint-se i actualment està al voltant del 50%.

capacitat competitiva, independentment de la nacionalitat dels seus propietaris i treballadors. Des d'aquest punt de vista, una Catalunya independent no hauria de tenir més dificultats afegides per exportar productes que fossin competitius a Espanya que les que es poguessin derivar d'hipotètiques limitacions dels poders polítics espanyols (i europeus) sobre els productes catalans. En el marc de la UE i d'un entorn internacional en què els intercanvis comercials estan cada cop més liberalitzats, no és previsible que a mitjà termini aquestes limitacions poguessin arribar a tenir gaire importància.

Això no obstant, el comerç també pot tenir una dimensió ideològica, política i, fins i tot, afectiva. Per tant, té tot el sentit analitzar la possibilitat que, per alguna d'aquestes raons, la independència de Catalunya i el conflicte polític que comportaria, pogués desencadenar un boicot comercial contra els productes catalans al mercat espanyol. No és una possibilitat gens remota, com va quedar palès el 2005 quan, en plena negociació sobre el nou Estatut de Catalunya, es van produir crides en aquest sentit des de diversos altaveus de l'opinió pública espanyola.

El nucli dur de l'estudi dut a terme al nostre llibre quantifica de manera precisa l'efecte que un boicot i, per extensió, una reducció de les exportacions catalanes cap a Espanya per qualsevol altre motiu, tindria sobre l'activitat econòmica a Catalunya.¹⁰ La principal dificultat de l'exercici és que, a priori, és pràcticament impossible determinar de forma rigorosa i creïble quin seria l'abast real d'un boicot. Per aquesta raó, al llibre ens limitem a simular diferents escenaris de reducció de les exportacions al mercat espanyol per veure quines serien les seves conseqüències sobre el PIB català. Sense entrar en els detalls de l'anàlisi, el resultat de la nostra investigació es pot resumir a la taula següent:

REDUCCIÓ DE LES EXPORTACIONS (%)

0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

REDUCCIÓ DEL PIB (%)

0,0	1,6	3,2	4,8	6,4	8,1	9,8	11,5	13,2	15,0	16,8
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------

Font: Guinjoan i Cuadras Morató, *Sense Espanya...* p. 141

Aquestes xifres indiquen que caldria una davallada permanent de més del 50 % de les exportacions destinades al mercat espanyol per ocasionar una reducció del PIB català que fos comparable al volum corresponent al dèficit fiscal establert en les estimacions oficials dels governs català i espanyol. És evident que aquesta seria una reducció d'una magnitud molt considerable, més tenint en compte que se suposa que hauria de tenir un caràcter permanent. Ni els estudis sobre boicots comercials a altres països, ni l'evidència sobre les actituds dels consumidors espanyols davant d'esdeveniments de tipus polític, ni l'anàlisi de les conseqüències que finalment es van derivar de l'episodi de l'any 2005 fan pensar que sigui raonable preveure una reducció d'aquest abast.¹¹

En qualsevol cas, hi ha arguments de pes per pensar que aquests càlculs de l'efecte que tindria sobre el PIB de Catalunya una reducció de les exportacions catalanes es poden considerar de *màxims*, pel fet que no tenen en compte una realitat tan òbvia com és que, davant d'un esdeveniment d'aquesta magnitud, les empreses s'haurien d'adaptar tard o d'hora a la nova situació i ser capaces de trobar nous mercats que donessin sortida a la seva capacitat productiva que, en principi, es mantindria intacta. Des d'aquest punt de vista es pot afirmar que serien efectes de tipus transitori, tot i admetent la dificultat de determinar quina seria la durada final d'aquest període de transició.

10. Guinjoan i Cuadras Morató, *Sense Espanya...* p. 131-154.

11. *Ibidem*, p.101-128.

UN PRIMER BALANÇ (PROVISIONAL) D'APROXIMACIÓ

9. Un primer balanç econòmic de la independència podria ser el que tingués en compte els dos factors que s'han analitzat fins ara, és a dir, els aspectes fiscals i comercials de la qüestió. És evident que el signe i la magnitud d'aquest balanç dependrà de forma decisiva de les suposicions que es facin al respecte de l'abast dels efectes d'un possible boicot o qualsevol altra circumstància que pugui reduir el volum de les exportacions catalanes cap al mercat espanyol. Com més gran sigui l'abast temporal i el grau de seguiment del boicot, majors seran els costos comercials i, en conseqüència, menor serà el guany de renda que experimentaran els catalans en una Catalunya independent. A mode d'il·lustració que no repetiré aquí, al nostre llibre es presenten diferents escenaris caracteritzats per diferents graus d'intensitat i durada del boicot.¹² La conclusió general, ja avançada més amunt, és que es necessitaria un boicot permanent d'una magnitud molt important per arribar al punt en què el balanç econòmic de la secessió fos negatiu.

En conseqüència, per a un bon nombre d'escenaris perfectament raonables estariem davant d'una situació en què l'economia catalana experimentaria un creixement de la seva renda disponible. De fet, seria com si rebés una transferència neta de recursos procedent de l'exterior equivalent a un determinat percentatge del seu PIB. Aquesta renda addicional suposaria un increment de la capacitat de despesa del sector públic (o del sector privat si una part es destinés a la reducció d'impostos), amb els corresponents efectes multiplicadors sobre l'activitat econòmica, la creació de valor afegit i l'ocupació. La decisió final sobre què caldria fer amb aquests recursos addicionals dependria només de la societat catalana i dels seus

representants democràticament elegits. És evident, però, que seria imprescindible fer-ne servir una part per bastir les estructures de l'estat. La resta es podrien destinar a augmentar i millorar la prestació de serveis, incrementar les inversions en infraestructures o reduir els impostos per transferir part dels recursos al sector privat de l'economia.

ALGUNS ASPECTES ADDICIONALS A CONSIDERAR

10. És evident que els factors comercials i fiscals, tot i ser dels més importants, no esgoten el catàleg de tots els aspectes econòmics rellevants a l'hora d'analitzar la possibilitat de la independència de Catalunya. Sense cap ànim d'exhaustivitat, aquesta secció pretén recollir de forma breu els principals arguments que es relacionen amb alguns aspectes addicionals que també cal considerar.

a) La major part dels economistes coincideixen que un dels problemes fonamentals de l'economia catalana és la situació de les *infraestructures* del país (aquí s'hi poden incloure ports, aeroports, ferrocarrils, carreteres, etc.). La situació actual, que condiciona negativament la competitivitat de les empreses, està caracteritzada tant per la insuficiència de les inversions (en seria un exemple l'inexistent corredor ferroviari del Mediterrani) com per una gestió centralista i feta amb criteris d'escassa racionalitat econòmica per part de les autoritats espanyoles.¹³ Des d'aquest punt de vista, seria difícil que una gestió per part del govern català de la política d'infraestructures no permetés incrementar el potencial de creixement de l'economia catalana, tot i que ignoro si hi ha cap estudi que ho demostrï de forma rigorosa.

b) El que sí que és cert és que, si Catalunya fos independent, els catalans formariem part d'un estat bastant més petit que l'estat espanyol

12. *Ibidem*, p. 199-203.

13. El lector interessat en aquest tema pot consultar el llibre del professor Germà Bel, *Espanya, capital París*. Barcelona: La Campana, 2011.

actual. És important això des del punt de vista de l'economia avui dia? Molt sovint s'ha sentit a dir que l'economia catalana és massa petita per ser viable, però el cert és que els economistes que han estudiat l'impacte de la grandària dels països sobre la seva riquesa han arribat a la conclusió general que, almenys en economia, la mida no hi fa gran cosa. De fet, cinc dels vuit països més competitius del món segons la darrera classificació del *World Economic Forum* (Suïssa, Singapur, Suècia, Finlàndia i Dinamarca) tenen una població entre cinc i deu milions d'habitants, és a dir que són, pel que fa a nombre d'habitants, si fa o no fa com Catalunya. Una major dimensió pot tenir alguns avantatges si la provisió de determinats serveis públics té economies d'escala. Al mateix temps, però, la globalització econòmica ha fet que les empreses dels països petits tinguin accés als mercats de tot el món, de manera que formar part d'una economia de mida reduïda ja no és una restricció tan rellevant com ho podia ser quan les fronteres polítiques eren també barres comercials. Així mateix, un país més petit pot gaudir d'una major cohesió social i, per tant, d'una major efectivitat en l'aplicació de la política econòmica. En definitiva, sembla que la dimensió d'una economia té avantatges i desavantatges però que, a l'hora de fer balanç, es compensen els uns amb els altres de manera que hi ha altres factors que acaben tenint molta major importància en la determinació del grau de desenvolupament i prosperitat d'un país.¹⁴

c) A part els fluxos comercials (exportacions i importacions de béns i serveis) i fiscals (pagament d'impostos i recepció de serveis i inversió pública), els catalans mantenim relacions financeres amb les economies de la resta del món. Això vol dir simplement que els estalviadors catalans col·loquen part dels seus estalvis a l'exterior, de la mateixa manera

que les empreses catalanes també financen part de les seves inversions amb estalvis procedents de fora de Catalunya. El saldo de la balança financera reflecteix si un país té capacitat (les sortides de capital superen les entrades) o necessitat (a l'inrevés) de finançament. En el primer cas el país està prestant als altres països, mentre que en el segon cas el país depèn del seu endeutament respecte de la resta del món. La pregunta òbvia que cal fer-se en aquest àmbit és com són les relacions financeres de Catalunya amb Espanya i com les afectaria una hipotètica independència. Si l'economia catalana rep entrades netes de capital procedents d'Espanya i una secessió política pogués afectar aquesta situació, aleshores el país podria tenir problemes de finançament (tot i que també caldria tenir en compte que l'eliminació del dèficit fiscal jugaria en sentit contrari). Malauradament, sobre aquest tema tan important és gairebé impossible dir-ne gran cosa més per manca d'informació. No hi ha estudis recents sobre les relacions financeres entre Catalunya i la resta del món, inclosa Espanya. Per no saber, a Catalunya actualment ignorem fins i tot una dada tan important des del punt de vista macroeconòmic com és el signe i el saldo de la balança financera del país, és a dir, fins a quin punt el país té, en termes globals, capacitat o necessitat de finançament.

d) Molta gent es pregunta també com afectaria la independència el sistema financer català. Aquesta és una pregunta complicada i, de fet, les complicacions comencen des del moment mateix de definir què és i quines entitats formen part del sistema financer català. Si entenem que el sistema financer català és el conjunt d'empreses i institucions que operen a Catalunya (independentment de la propietat del seu capital o la situació de la seva seua social), la conclusió hauria de ser que el grau d'afectació estaria correlacionat amb el que pogués passar amb l'activitat econòmica a l'interior del país. Si suposéssim, per exemple, que la independència no afectaria excessivament el PIB català, tampoc no hauria de modificar de forma radical

14. Alesina i Spolaore, *Size of Nations...* desenvolupa amb més detall aquests arguments.

l'activitat d'intermediació financera. En canvi, si definim el sector financer català com el conjunt d'empreses financeres que tenen la seva seu social a Catalunya i són identificades pels consumidors com a catalanes, aleshores, tenint en compte que una bona part del negoci d'aquestes empreses es duu a terme al mercat espanyol, no hi ha dubte que es podrien veure afectades per accions de represàlia o boicot comercial que podrien perjudicar-les de manera notable.

CONCLUSIONS

11. En un moment històric com l'actual, en el qual sembla que hi ha un suport creixent a la idea de la independència de Catalunya, hi ha almenys dos factors que justifiquen la importància que es facin anàlisis rigoroses sobre les seves possibles conseqüències. D'una banda, el camí cap a la independència forma part d'un procés farcit d'incerteses de tota mena respecte de les reaccions que es puguin produir a l'interior del país, a Espanya i a la resta del món. Una primera contribució dels estudis sobre la independència ha de ser donar respostes al més precises possibles a les preguntes que legítimament la societat es formula davant d'un procés de tal importància. D'altra banda, aquest és un àmbit en el qual massa sovint predomina el debat passional i la confrontació política per sobre de l'anàlisi racional i lliure de prejudicis dels pros i els contres del projecte independentista. Això no obstant, a mesura que la societat catalana es planteja de forma seriosa el projecte de la secessió s'anirà veient com demanda amb major intensitat la recerca i el coneixement que li permetin fer el càlcul objectiu i sistemàtic dels avantatges i desavantatges de l'estat propi.

12. En aquest article s'han examinat les principals conseqüències econòmiques que es derivarien d'un procés que acabés conduint cap a la independència de Catalunya. La primera gran conseqüència, positiva des del punt de vista econòmic,

seria l'eliminació del dèficit fiscal que pateix el país. Al mateix temps, però, les empreses catalanes depenen en gran mesura de les seves exportacions al mercat espanyol, que es podrien veure alterades, per exemple, per l'efecte d'un boicot comercial per part dels consumidors. El nostre llibre demostra que la reducció de les exportacions cap a Espanya hauria de ser d'una magnitud molt considerable per anul·lar l'efecte positiu que es donaria en l'àmbit fiscal. A més, tenint en compte la relació existent entre alguns dels principals factors de creixement econòmic d'un país i el nivell de despeses públiques (la construcció i el manteniment d'infraestructures, els sistemes escolar i universitari o els programes de recerca i innovació empresarials en són tres bons exemples), no és massa agosarat afirmar que la independència i l'eliminació del dèficit fiscal permetria incrementar no només la renda disponible de Catalunya a curt termini, sinó també les seves perspectives de creixement a mitjà termini. Així, tot i que la independència de Catalunya és un projecte estrictament polític que depèn de la voluntat dels ciutadans, sembla difícil pronunciar-s'hi en contra amb arguments basats únicament en la seva inviabilitat des del punt de vista econòmic.

XAVIER CUADRAS I MORATÓ (Igualada, 1965) és doctor en Economia per la Universitat de York (Anglaterra), director de l'Escola Superior de Comerç Internacional de la UPF i professor d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra. Està especialitzat en macroeconomia i economia monetària i és autor de diversos articles a revistes científiques internacionals. És autor, junt amb Modest Ginjoan, de *Sense Espanya. Balanç econòmic de la independència* (2011).

